

**[0465] HEST HONDERT JAAR LEDEN RIEKEN 'N PAAR BILKERTS
OVER HUR TAAL GAAR**

'n Fersoek

Doe't in 't jaar 1879 't bestuur fan 't "Aardrijkskundig Genootschap" him d'r met akkoord ferklaard hadde om 'n "Linguistische kaart" te maken der't de dialekten fan Nederland soa sekuur mooglik òp angeven wôrre sòuwen, sprak `t fansels dat ok 't Bildts d'r òp foorkomme most. De foorberaiding waar in hannen fan 'n kommissy die't beston út: Dr. A. Sassen, Zaandam, P.J.B.C. Robidé van der Aa, Den Haag, P.H. Witkamp en H. Bouman, baidegaar fan Amsterdam.- Foor 't maken fan 'e kaart wòrde in 't eerste plak 'n beroep deend òp 'e leden fan noemd genoatskap, wylst feerder 'n elk d'r an metwerke kon die't nigyd an sòks had. De fragen waren sóá òpsteld dat se sonder feul "taalgeleerdheid" beantwoord wòrre konnen. Deskundigen sòuwen út 'e beantwoordings de belangrykste kinmerken fan elke streektaal òpmake om "zodoende de grenzen ervan af te bakenen." - "Beleefdelijk verzocht" wòrden de metwerkers de listen fóór 'n faststelde tiid, infuld en wel, werom te sturen.

Hòkker persoanen foor 't Bildts froegen wòrden

Waling Dykstra en Heert Pieters de Jong hadden d'r niet hap-om foor haald, doe't d'r 'n beroep òp hur deend wòrde. Nòu, se hadden wel minderen útsoeke kinnen: baidegaar waren 't goenent fan 't echte Bildtse hòut, fan geslacht òp geslacht Bilkerts, en met kinnis en hart foor hur taal. Wy komme nag wel òp deuze mânly werom.

Wat d'r froegen wòrde

Heel wát waar 't, en D. en J. (soa't Waling Dykstra en Heert Pieters de Jong in dut artikel te-'na andòid wòrre sille), kregen met 'n ryk ferskiet te krijen, der't D. nagal 's in fertiisd riek, soa't wy straks sien sille bij 't komminteren fan de Bildtse oversettings.

* *

*

De fragen en oversettings (met at 't wînslik is kommintaar)

1 vader - D.: *hait*; J.: *hait*.

2 moeder - D.: *mim*; J.: *mem*. (D. syn *mim* is goed).

3 lieve kinderen - D.: *lieve kynders* (de y uit te spreken als *ie*); J.: *lieuwe kiendes*. (J. is hier wél soa krekt as D., deur *lieuwe* met 'n *w* en *kiendes* sonder *r* te skripen; feerderòp sil 't ok hest altiten bliken doen dat J. soa dúdlik mooglik de útspraak fan 't Bildts angé willen het.- De *ie* fan *lieve* is fonetys an te dōien as: [i:^o], de y fan *kyndes* as [i]).

4 zij laten zich wasschen - D.: *sij laete heur wasse*; J.: *sij late* (de volkomen *a* als *ae*) *heur wasse*. (De útspraak fan 't pron. *heur* aist nōu dat wy 't skrive as *hur*).

5 ik ga, hij gaat, wij gaan - D.: *ik gaen, hij gaet, wij gaen*; J.: *ik gaan, hij gaat, wij gane*. (De fōrms *gaan* en *gane* wōrre ok nōu nag deurnander in 't Bildts brûkt: *wij, sij gaan, gane*).

6 die heeft gezegd - D.: *die het said*; J.: *die het said*. (De *ie* is kōrt, met 'n "naslachy": [i:^o]).

7 gaat gij mede? - D.: *gaest met?* (of:) *gaen je met?*; J.: *gaaste (ga stou) met? gaan je (jou) met?*

8 zult gij het gelooven? - D.: *sest et love?* (of:) *selle je 't love?*; J.: *sistet (sistou et) loowe?* *si* (*i* onvolkomen) *jet (jou et) loowe?* (D. brûkt hiere 't òuwe Bildtse *selle*, wat men bij goenent nág wel hoord, dōch 't is frijwel alhelendal ferkrongen deur *sille*. Dat dut leste krapan hondert jaar leden ók al òp 't Bildt foorkwam, doet bliken út J. syn oversetting; *sille* en *selle* hewwe 'n hut òf 'n hutsy (?) naastnander leefd, dōch omreden 't leste d'r út riek, kin hier gyn analogy faststeld wōrre met bijgelyks *daan* en *deen* (Hòll.: "gedaan") ... temînsen òp dut stōit nag niet).

9 haverkist - D.: *haverkist*; J.: *hawerkist*.

10 hanenkam - D.: *hanekam*; J.: *hanekam*,.

11 koeien en schapen - D.: *koijen* (of:) *koijsers en skaepen*; (ook:) *koeijen* (of:) *koeijers*; J.: *koies en skapen* (de *oi* als in 't franske *croyais*). (In 'e 'Friesche Volksalmanak' fan 1892 geeft D. òp bladsy 54 twé meerrfōuden fan 't Bildtse *koe*: *koijen* en *koeijes*, wylst-y bij de leste fōrm òpmerkt dat men in 't oasterse part fan 't Bildt *koeijes* sait. 't Is nuver dat D. de nijere fōrm *koeijen* brûkt, want hij is 't die't, in teugenstelling met J., praktys altiten 't òuwere Bildts geeft. J. het allenig *koies*, de òuwe pl. Teugenworig wōrt frijwel útslutend *koeien* said. - J. wil hē dat de òi fan *koies* útsproken wōrt as de *oy* in 't Frânse "croyais", dōch der is-y mis met: de òi mot fonetys weergeven wōrre as: [ɔ.i]).

12 veulens en geiten - D.: *foalen en gaiten* (oa uitspreken *als oö*); J.: *folen en gaiten*. (De *oa* fan *foalen* mot dus neffens D. útsproken wòrre as *oö*; dat is gyn besonder dúdlike anwizing en derom geve wy hier de fonetise transkripsy fan de *oa*, mèt omreden de skriifwize die't J. brûkt, ôns ok wainig feerder bringt wat betreft de útspraak. De *oa* in *foalen* kinne wy't beste andòie as [o.⁹].

Dat èn D., èn J. baidegaar 't Hòllânse "geiten" oversette met *gaiten* is onbegryplik, want bij òuds - en ok nòu nag wel bij òuwere mînsen - waar/is 't Hòllânse "geit" in 't Bildts: *bok*; men ging dus met 'e *bok* na de *ram*, at de eerste driftig waar, en de aigner d'r jongen bij hê wòu; d'r wòrde said: de *bok* melke; *bokke*-melk. In 't eerste fòrndelspart fan 1900 riek *bok* in 't nagaan: 't wòrde as "fòutyf" beskòud, en uteraard het 't onder invloed fan 't Frys en 't Hòllâns ok te lijen had. *Bok* wòrde bij eandsybeslút *gait*, maar dòchs is 't woord *bok* niet gehelendal út 't Bildtse fokabulêr ferdwenen, want in *bokke-ram* (= *ram*) het 't him weten te handhaven (fergelyk: *scape-ram*). 't Aigenarige is nòu dut: wylst *bok* springe most foor *gait*, kwam 't mantsy niet *bok* te hiten, dat bleef *ram*, en men gaat òp 't Bildt nòu dus met 'e *gait* na de *ram*, de *bokkeram*!).

13 ganzen en eenden - D.: *gânzen en ainen*; J.: *ganzen en ainen*. (D. syn aksint-syrkonfleks kin betizing bringe, en d'r mot dan ok òp wezen wòrre dat dut in 't Bildts allenig brûkt wòrt om an te geven dat de klinker der't 't boven staat, lang òf rekt is; fonetys mot de *â* fan *gânzen* dan ok weergeven wòrre as: [ã:]; wy hê dus niet te krijen met 'e Frise útspraak, dòch met 'e rekte *a*, soa't die foorkomt in 't Hòllânse "gans", maar dan wel feul sterker nasaleerd: de tilde boven de *a* het hier syn funksy dan ok wel! Die't niet met 'e Bildtse, dòch âl met 'e Frise klankleer òp 'e hoogte is, sil D. syn *gânzen* dan ok grif fòutyf útspreke, en dat sòu best de reden fan J. weze kinnen hewwe om *ganzen* te skriven. - *Ainen* is in òrder).

14 huis en schuur - D.: *huus en skuur*; J.: *huuz en skuur*. (J. het *huuz* infuld, omreden de stimloaze spirant *s* deur de *e* fan *en* stimhewwend wòrt; dat J. deuze assimilasy fan stim achtsloeg en weergâf plait foor syn tukens en krektens).

15 huizen en kerken - D.: *huzen en kerken*; J.: *huzen en kerken*. (De *u* fan *huzen* is lang).

16 vragen, vraagde - D.: *frage, froeg*; J.: *frage, froeg*. (De oversettings fan D. en J. binne krekt.- De tendîns die't de sterke verbums in 'e loop fan 'e tiid, soawel in 't Hòllâns as in 't Bildts ant òp dut stòit toe hadden en hewwe, is wat 't Hòllâns angaat, "vraagde" 'n bewiis fan. At de baide oversetters n ò u deuze Hòllânse fòrm fertale mosten, kwam d'r ok séker *fraagde* út 'e bus).

17 weide, hooiland - D.: *waeije, hooiland*; J.: *waaie, hooiland*. (D. en J. hèn met hur *waaie* de goeie oversetting geven; de leste jaren het 't Frise "greide" *waaie* praktys ferkrongen, en men kin dan ok failig sê dat *graide* as goed Bildts anmurken wòrre mot. *Graide* waar de Bilkerts tròuwens al niet gehelendal freemd, om't d'r altiten praat wòrde fan *Graidhoek* en *graidboer*, doe't *waaie* dus nag 't Bildtse woord waar. 't Is 't fermelden wel wirrig dat *waaie* fòrtleeft òp 'n behaind gebied; bepaalde perselen òf gewinten hèn 't òuwe woord nag bewaard: de *oastwaaie* en de *westwaaie* in 'n plaats; wy hèn hier dus te krijen met toponimen, dòch ok wòrt 't feld der't òp kaatst wòrt wel *kaatswaaie* òf *kaatsewaaie* noemd, en at men 'n *straat* òp Ouwe-Syl foor die spòrt brúkt, praat men sels ók fan *kaats(e)waaie*! *Waaie* wil d'r blykber maar niet út).

18 kermiskraam - D.: *in kraem op 'e met...bolleboisjekraem, speulgoedskraem...*; J.: *kraam* (*kermis is met = merkt, markt, doch de samenstelling is niet in gebruik. 't Is eenvoudig kraam*). (D. syn oversetting en feerdere òpsomming fan allerhande kramen het nergens fan. J. is met syn *kraam* feul sakeliker en krekter).

19 drempel - D.: *drumpel*; J.: *drumpel*. (Doedestiids en ok nòu nag 't goeie Bildtse woord; 't is één fan 'e foorbeelden hoe taai 't Bildts soms ok weer weze kin: *drumpel*, dat al in 't Middelnederlâns foorkwam, is ant nòu toe nag nooit ferkrongen deur 't Frise en Hòllânse "drompel", resp. "drempel").

20 veel meisjes - D.: *in bulte* (of:) *feul maisjes*; J.: *feul* (*en bulte*) *maisjes, maisies*. (De oversetters hadden fansels ferskaidne ândere telwoorden bruke kinnen, bijgelyks: *gâns, ferskaidne, etlike*; ok: *'n prot(te), 'n hoop, 'n boel, 'n hele kòppel, hopen, protten*, om allenig die maar te noemen; D. en J. nimme allenig de fòrm *bulte*; teugenworig wòrt meer *bult* said. Bij deuze fertaling komt ok de ferklainings-útgang *ie* [i] na foren; feerderòp sille wy him nag faak teugenkomme. De Bildtse oversettings toane ôns dat de diminutyf-suffiksen *y, sy, tsy, py* en *(e)chy* an 't òpkommen waren; in 'e tiid dat de listen deur D. en J. infuld wòrden, stonnen se nag òp 't twede plak, soa niet leger, dòch men kin wel annimme dat se 't plait al wonnen hadden, doe't de 20ste eeuw nag niet soa mâlle òud waar).

21 hij heeft me gezegd - D.: *hij het mij said*; J.: *hij (hi)* (opene *i*) *het mi* (opene *i*) *said*. (Aigenarig dat D. allenig *mij* geeft, wylst de fòrm met de [i] dòchs soa frekwint is).

22 wie niet horen wil, moet voelen - D.: *die't niet hoare wil mot foele*; J.: *di* (opene *i*) *'t ent hoore wil mot* (*o* als in pochen) *foele*.

23 de ezel is koppig - D.: *et ezel is koppig*; J.: *de ezel is koppig*. (Teugenworig praat men òp 't Bildt allenig nag maar fan *de ezel*).

24 de stier van onzen buurman - D.: *de bölle fan onz buurman* (de ö is de doffe o); J.: *de bolle* (o = pochen) *fan ons buurman*. (D. en J. hadden baidegaar wel wat dúdliker weze mággen in betrekking tòt de útspraak fan 't Bildtse *ons*; dat wòrt namentlik útsproken met 'n sterk nasaleerde, rekte klinker, die't in 't Bildts skreven wòrt as *ô(ns)*. Dr binne tròuwens nág 'n paar òpmerkings angaande "hândwizings" foor 'n krechte Bildtse útspraak te maken: om *bölle* te skriven soa't D. doet, is dwaashyd; hij had folstaan kinnen met gewoan *bolle*; wy motte ok nag even òp 't merkwaardige feit wize dat D. met syn *onz buurman* J. 'n pyk set het; òf kin 't weze dat J. hier gyn akoestise assimilasy òpmurken het, en meskien ok nag wel terecht?).

25 zij draagt eieren in 't mandje - D.: *sij draegt aeijers in 't korfië* (ook:) *korfje*; J.: *sij* (*si* (open)) *draagt aaies in 't korfie*. (Dat ginent fan de oversetters *se* as pron. brúkt het, falt òp, dòch 't belangrykste fan dut sintsy is dat wy weer 'n woord onder ogen krije in 'e òuwe Bildtse fòm, en dat teugenworig deur frijwel elk-en-één skiete laten is foor 't Frise mal d'r fan: in 'n betreklik kòrt hutsy tiid is de pl. fan 't Bildtse *aai*, *aaien* wòrren).

26 de koning is rijk - D.: *de keuning is ryk*; J.: *de keuning is riik*. (*Keuning* is totaal ferouderd, maar 't leeft nag as 'n hart, as gefòlg fan de omstandighyd dat òp Ouwe-Syl 'n straat de *Keuningsstreek* hyt. *Koaning* is nòu 't Bildtse woord. Foorsoafeer't òns bekind is, binne d'r gyn analoge gefallen fan dut soort in 't Bildts an te wizen: *weuning* bijgelyks (Hòllâns: "woning") loopt gyn inkeld gefaar, teminsen soa te sien).

27 ik ben tevreden; zijt gij het ook? - D.: *ik bin tefreden*; bistou (*bin jou*) *et ok?*; J.: *ik bin tefreden*; bistou (*bin jou*) *et ok?* (o = pochen).

28 die boer heeft een luien knecht; hard werken is zijn zaak niet - D.: *die* (niet dúdlik te lezen - H.S.B.) *boer het in loije faint*; *haëd* (*hard* zonder *r*) *werken is syn saek niët*; J.: *die boer het en loie* (z.: "koeien") *faint*; *ha'd* (de *r* niet uitspreken, ofschoon de *a* haar doet verwachten) *werke is sin* (*i* open) *saak niët* (de *ië* bijna als twee klinkers). (*Faint* onderfynt de leste tiden nagal wat konkurrînsy fan 't Hòllânse "knecht", der't D. en J. blykber nag gyn spoor fan fonnen in 't Bildts, doe't se met 'e fragelisten doende waren. *Hard werken* fult D. in, dòch dat is d'r fansels bij deur; J. *syn hard werke* is goed).

29 groote steenen - D.: *groate steenen*; J.: *groate steenen*.

30 fijne korrels - D.: *fine koällen* (de zuivere spelling is: *korlen*, - de *r* onhoorbaar); J.: *fine* (*i* open) *ko'len* (de *r* niet uitspreken, ofschoon de *o* haar doet vermoeden). (De pl. *kòrlen* is sterk an 't feròuderen, en sil 't kòrt fast ôflê motte teugen *kòrrels*).

31 brug, vonder, sluis - D.: *brug, hout, syl* (of:) *pyp*; J.: *brug, plank* (ook: *hout* (of:) *houtsje, houtsie*), *sluuz*. (De *u* fan *brug* is rekt, dus wy skrive: *brûg*. Tipys dat J. 't woord *pyp* niet noemt: òp Ouwe-Syl is *de Pyp* sels 'n toponym wòrrèn, en de naam het 'm fast-en-seker wel bekind weest).

32 in zeven dagen - D.: *in seuven daegen*; J.: *in seuwen dagen*. (J. het 'e stimhewwende spirant fan *seuven* ok hier weer heel krekt weergeve willen).

33 vóór de deur - D.: *foar de deur*; J.: *foor 'e deur*. (Om betizing út 'e weeg te gaan, wat betreft de útspraak fan *foar* in 't Bildts, is J. syn spelling te ferkiezen boven die fan D.; de fonetise transkripsy fan 't Bildtse *foor* is namentlik: [fo:r]).

34 de bruiloft - D.: *de brulloft*; J.: *de brulloft*. (Nòu nág soa).

35 de genoodigde gasten, vrienden en naburen - D.: *de noädde gasten, goëde frinden en naeste bueren*; J.: *de noodde gasten, frinden en buurloi*. (Noädde en noodde stelle wy fonetys foor as: [no.^ədə]; de skriifwize had dan ok beter noadde weze kinnen. Behalve *naeste bueren* en *buurloi* sòuwen wy nòu seker ok fan *buren*, sonder meer, prate, en wat *frinden* betreft, dat is - in elk gefal teugenworig - meer 'n woord foor de skryf- as omgangstaal; d'r wòrt meest said: (goeie) *kunden*, en minder faak: *frinden en bekinden*).

36 wat doet hij daar? - D.: *wat doët hij dêr*; J.: *wat doet i der* (de onvolk. *e* eenigszins gerekt). (De *oe* fan *doet* wòrt útsproken as: [u:^ə]).

37 zij doen er niets goeds - D.: *sij doëne niks goëds*; J.: *sij (si) doen der niks gien goeds* (ie kort!). (De *oe* fan *doen* wòrt fonetys krekt-en-gelyk weergeven as boven in *doet*. D. skryft *doëne*: de nijere fòm het deur de bank gyn slòtklinker. J. is bij syn oversetting fan dut sintsy wel soa krekt as D., want die dubbele ontkinning is in 't Bildts faak òpmerklik. Wat 't pron. *sij* anbelangt, doet 't wat freemd an dat J. ok *si* infult; wij sòuwen dat nooit sê, temînsen. Ok hier falt 't weer òp dat baidegaar *se* niet noeme).

38 een hondje en een katje - D.: *en* (maar amper te lezen - H.S.B.) *hondtsje en in* (ok moeilik te ontsiferen) *katsje* (ook:) *hondsië, katsië*; J.: *en hontsje* (*hontsie*) en 'n *katsje* (*katsie*). (Bij òuds praatten de Bilkerts soawel fan *hônd* as fan *hôn*).

39 een nieuw rijtuig met een oud paard er voor - D.: *in nij rijtuug met in oud peerd er foar* (de *r* in *peerd* in de uitspr. niet hoorbaar); J.: *en nij rijtuug met en oud pee'd er foor* (de hier en op andere plaatsen aldus boven de andere letters uitstekende *r* niet uitspreken). (In 't Bildts noemt men *peerd-en-rijtúg* 'n *ruw* [yu] en ok 'n *reau*, resp. in 't westerse en middelste stik fan 't Bildt, en te Fròdubuur, òp Ouwe- en Nije-Syl met de kriter deromhine; *reau* wòrt krektsoa útsproken as in 't Frys; dat *reau* de benaming in 't oasten is, mot an Frise beïnfloeding toeskreven wòrre).

40 wanneer komt uw broeder u bezoeken? - D.: *Wanneer sel dyn (of:) jou broer bij dij (of:) jou komme?*; J.: *hoeneer komt dien (ie kort!) broer (je, jou broer) bij di (i open), bij je (of:) bij jou?* (Teugen 'e regel in brúkt D. hier 't jongere Bildtse *wanneer*, en J. 't òuwere *hoeneer*).

41 ik denk tegen Kersmis - D. is bij dut sintsy wat útgleden, deurdats-y blykber meende dat d'r sprake waar fan 't Hòllânse "kermis", en hij hangt dan ok'n heel ferhaal òp over ferskillende *metten* (Hòll.: "kermissen"; "markten"). Syn oversetting is kòrt: *teugen -met dink ik*, dòch één en ander most uteraard in 'n noat ferdúdlikt wòrre; hier fòlgt wat D. toe te lichten het: *'t Bildt heeft drie dorpen: Sint-Anne, Sint-Japik, Froubuert* (de *r* niet hoorbaar) *en het gehucht de Ouwe-Syl. Nu spreekt men nooit van de met ("kermis") afzonderlijk maar altijd van Stannemet, Sint-Jaes-met, Froumet en Sylstermet*; J.: *ik dink fan teugen Ko'stiid*. (D'r is gyn sprake fan dat men òp 't Bildt nooit fan 'e *met* ôfsonderlik praat, soa't D. sait; wél is 't soa dat d'r *faker*, ok deur de inweuners fan 't dòrp sels, sproken wòrt fan bijgelyks: over 'n week is 't *Fròumet*, dan mot avens acht uur de lamp òp. Dòch heel gewoan is: 't waar drok òp 'e *met*, om maar één voorbeeld te geven; J. het 'e *met* niet foor *Kòrsttyd* koazen!).

42 onder de duiven schieten - D.: *onder de duven skiëte*; J.: *onder 'e duwen skiete*. (De *u* in *duven* is lang; *skiete* wort fonetys weergeven as: [ski:^otə]).

43 wij zijn op de jacht geweest - D.: *wij hewwe op 'e jacht weest*; J.: .. *wij (wi (open) binne* (gewoonlijk vervoegt men *zijn* met *hebben*) *op* (*o* = in hol) *'e jacht weest*). (Teugenworig sòu men sê: wy hewwe an 't jagen weest).

44 toen hebben wij hazen, patrijzen en snippen geschoten- D.: *doe hê wij haezen, patryzen en snippen skoaten*; J.: *doe hê wi hazen, petriizen en snippen skoten*. (*Doe* is in fonetys skrift: [du^o]).

45 deze jongetjes hebben bloempjes geplukt - D.: *duzze jongetsjes hewwe blomtsjes plokt* (ook:) *jongetsiës, blomtsiës*; J.: *deuze jongetsjes (tsies) hê blomtsjes (tsies) plokt*. (Ok nòu nag komme *duzze* en *deuze* naastnander in 't Bildts foor; *duzze* sprekkt men út as: *dusse*. *Plòkke* lykt 't plak inrume te motten foor *plukke*).

46 hij houdt een' dikke stok in de hand - D.: *hij hout in dikke stok in 'e hand*; J.: *hij (hi) hout en dikke stok in 'e hand*. (De *a* fan *hand* is rekt en besonder sterk nasaal - fergelyk *gânzen*, fraag 13; *hând* het dan ok 'n klinker die't fonetys krekt-en-gelyk weergeven wòrt as die fan *gâns*).

47 goud en zilver - D.: *goud en sulver*; J.: *goud en sulwer*.

48 leven en sterven - D.: *leven en storven*; J.: *als znw.: lewen en storwen; als ww.: zonder slot-n*. (De kundigens fan J. wat 'e grammatica betreft, steekt hier wel heel sterk ôf bij die fan D.! Ok bij fraag 49 en 50 blykt presys 't selde).

49 eten en drinken - D.: *eten en drinken*; J.: *als znw.: eten en drinken; als ww.: zonder slot-n*.

50 slapen en waken - D.: *slaepen en waeken*; J.: *als znw.: slapen en waken; als ww.: zonder slot-n*.

51 hij slaapt gerust - D.: *hij slaept gerust*; J.: *hij (hi) slaapt gerust*.

52 hemel en aarde - D.: *hemel en eerde* (de *r* niet hoorbaar); J.: *hemel en ee'de*. (In *deuze* betekenis het 't Bildts nòu: *aarde*; *eerde* ferstaat men òp 't Bildt onder: *grônd*, *modder*, hoewel *eerde* nag wel 's hoord wòrt in 'n faste útdrukking as: *hij floekt hemel en eerde bijnander*, maar ok dán is *hemel en aarde* nag gebrúklíker).

53 boomen en struiken - D.: *boomen en struken*; J.: *boomen en strúken* (*u* open, maar kort).

54 heuvels en dalen - D.: *heuvels en daelen*; J.: *heuwels en dallen*. (*Dallen* wil ôns min an: se komme òp 't Bildt nòu éénkeer niet foor. Wij binne 't woord nooit teugenkommen, en wy wage 't d'r dan ok òp om 't as 'n hapaks te beskòuwen).

55 erwten en boonen - D.: *oärten en boanen* (de *r* van *oärten* niet hoorbaar); J.: *o'ten* (de *o* bijna = *oa*) *en boonen*. (De wonderlike wize die't D. *oärten* òp skreven het, kin men gyn kant met út; J. syn spelling is beter; de *ò* fan *òrt* kinne wy 't beste weergeve deur: [ɔ^ə], de *oa* fan *boanen* deur: [o.^ə]).

56 zaaien en maaien - D.: *saeijen en maeijen*; J.: *saaie en maaie*.

57 hooi en stroo - D.: *hooi en stroa*; J.: *hooi en stroo*. (D. syn spelling is, soawel wat *hooi* as *stroa* betreft, alheel in òrder).

58 de molenaarszoon is op den molen - D.: *de moällenersseun is op 'e moällen*; J.: *de mo^alendeszeun is op 'e mo^alen* (de *o^a* iets korter dan de *oi* in 't fransche pois). (Soa't D. en J. 't Bildtse *mòln* skrive, komt men niet 'n eand met wat betreft de útspraak, ok al geeft J. d'r nag 'n ferwizing bij na 't Frâns; 't beste lykt ôns toe 't woord te spellen as: *mòln* [mo^oln]).

59 eene blozende deern - D.: *in roadfallige maid*; J.: *en ... maid met en roode kleur* (*blozen* (*van schaamte enz.*)) = *kleure*. (D. en J. hê baidegaar "blozend" terecht sien as 'n adj., en baide oversetters hê wat dut betreft 'n goeie fertaling leverd. Wat J. feerder sait, bringt him òp 't ww. "blozen" (Hòllâns), dat 'n momentaan aspekt het, en at men dan wel prate kin fan *kleure* in 't Bildts? Faaks wel in J. syn tiid, dòch nòu wòrt said: 'n *kleur krije*. Eén òpmerking nag: J. brúkt naast *roode* [ro.^odə] niet de fòrm *rooie*, die't, in elk gefal teugenworig 'n soad in swang is; *rooie* doet wat platter an as *roade*).

60 haar vrijer is erg ziek - D.: *heur frijer is deeg syk*; J.: *heur frijer is erg ziek*. (D. en J. skrive baidegaar nag 't totaal feròuderde *frijer*, der't *faint* foor in 't plak kommen is. Wat de adv. *deeg* en *erg* angaat, die't resp. D. en J. bruke: dúdliker kin niet 't òuwere Bildts dat de eerste over 't algemeen skryft, en 't nijere fan de leste, útstald wòrre! Tròuwens, òp dut stòit nag wòrt *erg* deur de bank as 'n Hòllâns woord beskòud òp 't Bildt, wylst *deeg* útsturven is. Uteraard het 't Bildts over feul meer predikaten te beskikken as bovennoemde, en de oversetters hadden dan ok maar te kiezen: *bra* (doe nag niet feròuderd), *slim*, *o soa*, *och soa*, om maar 'n minnig te noemen, en krekt om't se maar út te zoeken hadden, doet 't wat nuver an dat J. met 'n faitliken Hòllâns woord ansetten komt; D. is met syn *deeg* krechter).

61 potten en pannen - D.: *potten en pannen*; J.: *potten en pannen*.

62 potjes en pannetjes - D.: *potsjes en pantsjes* (of:) *potsiës en pantsiës*; J.: *potsjes (tsies) en pantsjes (tsies)*.

63 klim op de ladder - D.: *klim op 'e ladder*; J.: *klim op 'e ladder*. (At "klim op de ladder" sê wil: dat men bij de lâdder òpklimme mot na bovenen, dan hê de baide mânly 't mis, want in 't Bildts wòrt said: *klim bij de lâdder òp*, maar at d'r met bedoeld wòrt: "klim op de ladder, en ga erop zitten", dan hewwe se 't sintsy in goed Bildts overset.- Nag dut: de *a* fan *lâdder* mot fonetys weergeven wòrre as [ɑ:]).

64 klauter in den eikenboom - D.: *klanter in de aiken boom*; J.: *klouter in 'e aikenboom*. (Of staat d'r *aiken boom*?). (D. syn *klanter* mot 'n fraagteken bij set wòrre: het-y him deur 't Frys beïnfloede laten òf wòrde 't destiids te Fròubuurte werklik said? J. het 't ww. wat 'e útspraak fan 'e twéklank anbelangt, met *ou* skreven; dat is krekt, want in syn tiid wòrde de *ou* òp 't Bildt âns útsproken as de *au*; de eerste is fonetys an te dòien as: [ɔu], de leste had 'n heel soad fan 'e Dútse twéklank in bijgelyks "Frau". Teugenworig is d'r gyn ferskil meer).

65 zij kunnen zich niet verweren - D.: *sij kinne heur niët ferweare*; J.: *sij (si) kinne heur niët feweere*.

66 hij wil niets leren - D.: *hij wil niks leare*; J.: *hij (hi) wil niks leere*.

67 de burgemeester van 't dorp - D.: *de borgemaister fan 't dorp*; J.: *de burgemeester fan 't dorp*. (D. syn *bòrgemaister* is foorsoafeer't wij wete, 'n hapaks).

68 boeken en papieren - D.: *boeken en pompieren*; J.: *boeken en pompieren*. (Deur òuwe Bilkerts wòrde *pompieren* om 1940 hine nag wel brúkt, dòch 't is nòu altiten: *pepiere*).

69 muizen en ratten - D.: *muzen en rotten*; J.: *múzen en rotten*. (De *u* fan *muzen* is lang).

70 rechts en links - D.: *rechts en links* (ook:) *awers*; J.: *rechts en links*. (D. fermeldt 't òuwe *awers* dus nag; 't is alnageraden út 't Bildts ferdwenen).

71 de tuin achter 't huis - D.: *de tuun achter 't huus*; J.: *de tuun achter 't huus* (in *tuun* is de *uu* korter dan in *huus*).

72 eene vischschuit - D.: *et fissorskip*; J.: *en visschuut*. (Omreden de Bildtse woorden *skip* en *skút* gyn sinonimen binne, kin men se niet baide as 'n krechte oversetting fan 't Hòllânse "schuit" anfeerde; in 't Frys en in 't Hòllâns lait dut tròuwens ok soa, en om't d'r froegen wòrt na de Bildtse benaming foor "vischschuit", motte wy J. syn oversetting as goed anmerke. Dat 't woord *skút* Bildts is, klòpt gehelendal met 't Middelnederlâns: ok dat had 'n éénklank: "schute" o.a., en nág de *ui*¹, nág de *ui*² (deuze leste dan as *òì*) hè 't plak fan 'e monoftong innimme kinnen. (Sien ok fraag 92, wat 'e Middelnederlânse *uu* (*uy*), *oy* (*oey*) betrefte).

73 kruid en lood - D.: *kruud en load*; J.: *kruud en lood*.

74 vul de glazen - D.: *fol de glâzzen* (vensterglazen: *glaezen*); J.: *doen de rome's fol* (de *r* niet uitspr.). (D. syn oversetting kin niet in 't skâd staan fan J. sinent: de verba *folle*(?) en *doen*, mét de *glâzzen* en *romers*, fan resp. D. en J., toane dat baide overdúdlík).

75 bier en wijn - D.: *bier en wyn*; J.: *bier en win* (de *i* open).

76 hier en gindsch - D.: *hier en gunder*; J.: *hier en dèr*. (D. het 'm krekter hòuwen an wat froegen wòrde, dòch syn *gunder* mot 'n fraagteken bij, omreden 't Bildts niet *gunder*, maar *gunter* het; 't is fansels mooglik dat de *t* eerst na D. syn tiid ferskenen is, en derom kin *gunder* niet drekt as fòutyf anmurken wòrre).

77 vier en zeventig - D.: *fierentseuventig*; J.: *fier en tseuwentig*. (De *t* as begin-konsonant fan 't telwoord is in 'e eerste helt fan 1900 starig-an wegwòrren; om 1940 hine wòrde hij nag wel bij òuwere Bilkerts hoord).

78 Gerrit is gierig - D.: *Gerryt* (ook: *Kaei*) is *giërrig*; J.: *Gerrit* (de *i* open) is *gierig* (de *g* als beginletter zeer hard, bij de *k* af). (De *ie* fan *gierig* wòrt fonetys foorsteld as: [i^ə]).

79 dat begeer ik van u te weten - D.: *dat begear ik fan dij* (of:) *jou te weten*; J.: *dat begeer ik fan dij (jou) te weten*.

80 gijlieden kreeg weinig, en gij hadt reeds niet veel - D.: *jimme kregen in bitsje* (ook:) *bitsië en jimme hadden al niët feul*; J.: *jimme kregen wainig, en jimme hadden al niët feul*. (Dat J. *wainig* brúkt, is 't soafeulste bewiis dat-y jonger Bildts praatte as syn maat).

81 ham en spek - D.: *ham en spek*; J.: *ham en spek*.

82 biggen en zeugen - D.: *biggen en sôêgen*; J.: *biggen en soegen*. (De *i* fan *biggen* en de *oe* fan *soegen* binne rekt, dus resp. [E:] en [u:]).

83 tarwe en gerst - D.: *wait en gaëst* (zuivere spelling: *garst* (de *r* niet hoorbaar); J.: *wait en ga^rst*.

84 een boterham - D.: *in stik eten*; J.: *en stik*. (J. syn oversetting is de krekte: at men òp 't Bildt overdâgs gyn werm-eten krijt, wòrt d'r 'n *stik* eten; bringt 't werk met dat 't skòft te kòrt is om na huus te gaan, dan wòrt d'r in 't Bildts said: *ik hè 'n stik met* (of:) *ik bin òp stikken*).

85 broodjes met kaas - D.: *broadsjes* (of:) *broadsiës met kees*; J.: *brootsjes (tsies) met kees*.

86 ik neem, hij neemt - D.: *ik nim, hij nimt*; J.: *ik nim, hij (hi) nimt*.

87 zij nemen alles wat er te krijgen is - D.: *sij nimme alles wat er te krijen is*; J.: *sij (si) nimme allens wat er te krijen is*. ('t Is nuver dat D. *alles* infuld het, want in syn Bildtse skets "En rare koridon", ferskenen in 'e "Friesche Volksalmanak" fan 1892, skryft-y *âllens*, en bij de oversetting fan deuze sin is 't just J. die't de fòrm met 'n *n* geeft, wat nietteugenstaande 't feit dat d'r nòu útslutend *alles* said wòrt, in òrder is).

88 neemt hij niet meer? - D.: *nimt hij niët mear*; J.: *nimt hij (nimti) niët meer?*

89 gij dacht niet, dat ik zulks wist - D.: *dou dochst (of:) jou dochten niët dat ik soks wist*; J.: *dou dochste (jou dochten) niët, dat ik dat wiste*. (J. syn fertaling staat dichter bij 't fòlksaardige Bildts as D. sinent, deurdats de eerste de fòrms *dòchste* en *wiste* brúkt).

90 dikwijls, nog vaker - D.: *dikwils, nog faeker*; J.: *faak, na' faker*. (D. syn *dikwils* binne wy in 't Bildts nooit teugenkommen; *nog* bewiist weer hoe sterk 't Frys him beïnfloed had! J.'s *na'* is krekt; de folledige fòrm is *nag*, dat de leste jaren tròuwens hard an 't ferdwinen is en binnen niet al te lange tiid sil 't alheel deur *nòg* ferkrongen weze: de infloed fan 't Hòllâns en 't Frys blykt te sterk weest te hewwen).

91 een schoon paard - D.: *in moai peerd*; J.: *en mooi peerd*.

92 welk een kleed had de bruid aan? - D.: *wat klearen had de braid an?*; J.: *wat foor 'n kleed had de bruud an?* (*Braid* is gyn Bildts, *dòch* Frys; 't *bruud* fan J. kinne wy failig as goed Bildts beskòuwe: de lòi die't út Hòlland wegkwammen om de "mònd fan 'e òuwe Middelsé" te bediken en in kultuur te bringen, nammen as taal 't Middelnederlâns met ('t waar ommers nag maar krekt 1505), en dus ok de Mnl. woorden die't resp. as stamklanken hadden: de *uu* (*uy*), bgl. in "bruut", en de *òi* (*oy, oey, euy, eu*), in bgl. "lòive", 't teugenworige Bildtse *lòif*).

93 hij is een droomer - D.: *hy is in droomer*; J.: *hij (hi) is en droomer*.

94 zij wandelden tot aan de stad al pratende - D.: *sij koiijere al praetende an 'e stad toe*; J.: *sij (si) koierden al pratende an 'e stad toe*. (D. het him even fersind met *koiijere*, *dòch* feerder hè de mannen baidegaar de sin goed overset, deur *toe* as slútwoord te bruken; 't blyft nuver dat nooit één de toanloaze fòrm fan 't persoanlik foornaamwoord *se* brúkt; 'n ândere toanloaze fòrm die't wij nòu niet meer kinne in 't Bildts, komt in 'e oversettings fan J. lykswel hest altiten foor, te weten *si*; de klinker in *stad* is teugenworig rekt [α:]; faaks ok al in D. en J. hur jaren, *dòch* út 'e spelling is 't niet òp te maken).

95 laten wij eens keuvelen - D.: *laet ons es wat keuvele*; J.: *laat ons es keuwele* (*wij, wi mot es wat keuwele*) (de *o* van *mot* = die van *pochen*).

96 hout en ijzer - D.: *hout en yzer*; J.: *hout en iizder*. (J. het 'm weer krekt an 'e útspraak hòuwen, deur *iizder* te skriven; die inlaste *d* hoort men ok nòu nag faak, maar *izer* is tòch de algemene fòrm).

97 vreugde en smart - D.: *freugde met smaët* (zuiver: *smart*); J.: *freugde (pelzier) en sma't*. (*Pelzier* komt niet meer foor).

98 met hart en ziel - D.: *met haët en siël* (zuiver: *hart*); J.: *met ha't en siel*. (De *ie* fan *siel* mot fonetys weergeven wòrre as: [i:^ə]).

99 hij schudde ongeloovig het hoofd - D.: *hij skudde ongeloovig et hoofd*; J.: *hij (hi) skudde ongelowig et hoofd*. ('t Teugenworige *hood* wòrt dus deur gynéén fan baiden òpgeven; 't is nòu frij algemeen in 't Bildts, maar faaks nag betreklik jong).

100 hij liep met een geweer - D.: *hij liëp met in gewear*; J.: *hij (hi) liep met 'n geweer*. (De *ie* fan *liep* wòrt krektsoa útsproken as de *ie* fan *siel*).

101 zij droeg een mand op den rug - D.: *sij droeg in korf op 'e rug*; J.: *sij (si) droeg en korw op 'e rug*. (De *u* fan *rug* is in fonetys skrift: [ü:]; dus skrive wy 't as: *rûg*).

102 wij konden niet zien - D.: *wij konnen niet siën*; J.: *wij (wi) konnen niët siën* (ook: *siëne*). (De *ie* fan *niet* is kort, met 'n 'naslag', dus [i:^ə]; die fan *siën(e)* lang, dus: [i:^ə]).

103 handjes en voetjes - D.: *hantsjes en foetsjes*, (of:) *hantsiës en foetsiës*; J.: *hantsjes (tsies) en foetsjes (tsies)*.

104 wat staat gij daar zoo te schreien? - D.: *hoe staest* (of:) *staen je dêr soa te skriëmen?*; J.: *wat staaste (stane je) dèr soo te gúlen* (of:) *skriëmen?* (D. brúkt allenig 't ww. *skrieme* fandaag-de-dâg sterk feròuderd is; algemeen wòrt nòu *gule* said; dernaast komt *gape* foor dat *luud gule* bedòit: d'r is dus 'n ferskil in graad tussen *gule* en *gape*; in persoan die't om alles en nag wat *gaapt*, wòrt in 't Bidts 'n *gapenbek* noemt; 't is útslutend gebrúklik ferband met kynders).

105 vuur en licht - D.: *fuur en licht*; J.: *fuur en licht*.

106 eene waskaars - D.: *in waskeers* (de *r* niet hoorbaar); J.: *en waskee's*.

107 Zondag, Maandag, Dinsdag, Woensdag, Donderdag, Vrijdag, Zaterdag - D.: *Sundag, maendag, dingsdag, weunsdag, donderdag, frijdag, saterdag*; J.: *Zundeg, Maandeg, Dinsdeg, Woensdeg, Donderdeg, Vrijdeg, Zaterdeg*. (D. skryft altiten *-dag*, dōch 't mot betwiveld wōrre at dat krekt is, in syn skets "Krelis Regtuut syn rais na Luwt", Franeker 1852, skryft-y *Woensdag* en niet *weunsdag*; *dingsdag* fult-y in, maar ok hier mot 'n fraagteken bij; J.: 't is neffens ôns beter om *-deg* te skriben, soa-as hij deen het, want de *e* is 'n sjwa, en derbij komt dat de pl. ók 'n *e* het: '*sundegen*'; *dingsdag* en *weunsdag* binne bij J.: *Dinsdeg, Woensdeg*; dat J. de *d* út *Donder(d)eg* en *Zater(d)eg* weglaten het, lait 'm d'r fansels an dat die konsonant in deuze woorden niet útsproken wōrt; hoe't-y d'r toekommen is *Zundeg* en *Zaterdeg* met 'n stimhewwende spirant te skriben, is nuver, want J. lait 'm bij 't weergeven fan 'e krekte útspraak fan 't Bildts d'r âns altiten goed òp toe; ok syn *Vrijdeg* is de beginkonsonant stimloas fan: [f]; nag één òpmerking angaande de *i* fan *dinsdeg*: de rekking en sterke nasalering bringe met dat d'r skreven wōrre mot fan *dinsdeg* [dE:nzdəX]).

108 sluier - D.: *sloijer*; J.: *gaes, gaesje*. (D.'s *sloijer* strykt met 't Middelnederlânse "sloie", en hoort dan ok thús in 't Bildtse fokabulêr; 'n bitsy freemd is't dat D. hier dut woord infult, wylst-y in 't al eerder noemde "Krelis Regtuut syn rais na Luwt" praat fan *gazen*, en dát is brúkt deur J.! Teugenworig is *sluier* de benaming).

109 fluiten - D.: *floiten*; J.: *floite*. (In 't Middelnederlâns komt dut ww. ok al foor met 'e stamdifftong *oy* - naast 'n heel ferskiet -, en 't leeft òp dut stòit nag in 't Bildts as 'n hart). (*Floite* út te spreken as: [floitə]).

110 ruiken - D.: *ruken*; J.: *rúke*.

111 gieten, hij goot, gegoten - D.: *giëten, wy giëte, hij goat, goaten*; J.: *giete, hij goat, goaten*. (D. het *wy giëte* d'r òp toegeven dus; de *ie* en *oa* fan resp. *giete* en *goat* wōrre útsproken as de stamklanken fan *skiete*, nr. 42 en as die fan *foalen*, nr. 12).

112 geven, gaf, gaven - D.: *geven, gaf, gâvven*; J.: *gewe, gaw, gawwen*. (Baide oversetters hē fersúmd om an te geven dat 'e *a* fan *gâf* rekt is; J. het bij *gawwen* 't ók nag fergeten).

113 leven, geleefd - D.: *leven, leefd*; J.: *lewe, leewd*.

114 suizen - D.: *soezen*; J.: *suuze*. (Hoe sit dat met D. syn *oe* en J.'s *uu*? *Soeze* klòpt gehelendal met 't teugenworige ww. in 't Bildts: dat is ôns deur jong en òud òp 't hele Bildt fersekerd, en wy hoege d'r dan ok niet an te twivelen dat D. in 1879 terecht *soezen* (!) infuld het, dòch J. sil fast-en-seker *suze* hoord hewwe, waar 't niet in syn geboorteplak Fròubuur, dan wel te St.-Jabik: wy komme an 't eand fan 'e fragelist nag òp deuze plakken, en òp 'e omstandigheden der, werom; ok D. syn fermidden geldt dat foor. - 't Is waar dat de Frise stamdiftong *û* in 't Bildts faak 'n [y] is dòch regel is dat niet: fergelyk 't Frise "*hûs*" en "*lûs*" bijgelyks met 't Bildtse *huus* en *luus*; én Bildts én Frys binne resp.: *foest* en "*fûst*", terwyl 't Frise ww. "*fûstkje*" in 't Bildts *foeste* is. D'r binne ôns lykswel gyn Bildtse sinonimen bekind die't én de [y], én de [u], of de [y:] en 'e [u:] hewwe, buten dut *soeze* en *suze* dan, die't baide 'n rekte stamklank hewwe. Op gesag fan J. motte wy annimme dat *suze* destiids òp 't Bildt naast *soeze* foorkwam).

115 vrolijk - D.: *frolik*; J.: *froolik*. (*Frolik* wort wainig said deur de Bilkerts: *fleurig* is 't gangbere woord).

116 pruimen en peren - D.: *prumen en pearen*; J.: *prúmen en peren*.

117 een olm - D.: *in olm*; J.: *op 't Bildt onbekend*. (Dat D. 'olm' geeft, is fansels d'r bij deur, want deuze boom wòrt in 't Bildts *yp* [ip] noemd; J. had dat wel even sê mággen; men krijt nòu de indruk dat d'r òp 't Bildt gyn "olms" òf *ipen* foorkomme!).

118 een beuk - D.: *in beuk*; J.: *en beuk*. (Timmerlòi prate in 't Bildts fan *boek* òf: *boekeboom*, en wy motte dus wel annimme dat D. en J. baidegaar 't woord fan 'n leek, òp dut gebied, infuld hewwe; de fakman sòu hur beter inlichte kinnen hewwe, want die ging met *boekenhòut* om. 't Is tròuwens ok weer sóá dat 't Bildts twé ferskillende woorden foor deselde boom had en het, en derom kin *beuk* niet fòut rekend wòrre, maar de oversetting had alheel in òrder weest as 't woord, soa't dat in 'e faktaal foorkwam en foorkomt, ók eventsys fermeld waar).

119 hazelnoten - D.: *haezeneuten*; J.: *hazeneuten*. (Ons materiaal geeft *hazelneuten*: de *l* kin dus út Hòlland weg overwoeien weze; an de fòrms sonder *l* die't D. en J. hewwe, hoegt lykswel niet twiveld te wòrren).

120 groene twijgen - D.: *groêne twygen*; J.: *groëne twiigen*. (*Groen* het 'n twéklank die't weergeven wòrre mot in fonetys skrift as: [u:^o]; *twygen*: de *i* is lang en fonetys foor te stellen as: [i:]).

121 dorre bladeren - D.: *dorre blâdden*; J.: *dorre bladden*. (D. het *blâdden*, wat in òrder is).

122 te poten en te planten - D.: *te poaten en te planten*; J.: *te setten en te planten* (aardappels poten = *eerappels sette* (soms:) *pote*. (J. syn oversetting is de krekte; d'r kin an toefoegd wòrre dat men nòu heel faak praat fan: *eerappels poate*).

123 de pooten van een hond - D.: *de poaten fan in hond*; J.: *de pooten fan en hond*. (D. en J. gé baidegaar *hond*; wij mene sêgge te kinnen dat, lyk as nòu, de *o* doe ok al rekt waar en at ôns feronderstelling krekt is, krijt de *o* dus 'n ^: *hònd*; fonetys: [õ.]).

124 ik durf, ik durfde - D.: *ik durf, ik dust*; J.: *ik dur, ik dust, duste*. (Terecht skryft J.: *ik dur*; ok nòu nag is deuze fòrm algemeen in gebrúk; *dust* en *duste* komme ok teugenworig naastnander in 't Bildts foor).

125 hij pleegt, hij placht - D.: *hij plicht*; J.: *hij plicht, hij plichtte*.

126 zij hebben met elkaar gevochten - D.: *sij hewwe met enander fochten*; J.: *sij hê (hewwe) met enander fochten*. ('t Pron. *enander* is sont jaren al *nander*).

127 anders - D.: *anders* (de *r* niet hoorbaar); J.: *andes*. (Blykber kwam de inkrompene fòrm [ã:ns], die't teugenworig in 't Bildts soa algemeen is, nag niet foor?).

128 wereld - D.: *weareld*; J.: *werelt*.

129 verteren - D.: *fertearen*; J.: *feteere*.

130 mondje - D.: *montsje* (of:) *montsië*; J.: *montsje* (*tsie*).

131 een gaatje - D.: *in gatsje* (of:) *gatsië*; J.: *en gatsje* (*tsie*).

132 een maatje (gewicht) - D.: *in maetsje, maetsië*; J.: *en maatsje* (*tsie*) (gewicht).

133 een vosje - D.: *fosje, fossië*; J.: *en fosje* (*fossie*).

134 regen - D.: *regen*; J.: *regen*.

135 negen - D.: *negen*; J.: *segen*(!)

136 's morgens vroeg - D.: *offens* (verbastering van 's ochtends) *froeg*; J.: *offens* (*o* = pochen) *froeg*. (Dat D. sait: verbastering van 's ochtends sille wy maar foor syn reken late. De *oe* fan *froeg* is rekt: [u:]).

137 's avonds laat - D.: *aewens laet*; J.: *avens laat*. (De *n* fan *awens* òf *avens* wòrt niet útsproken; ok met de *n* fan *offens* is dat 't gefal).

138 de hoogste - D.: *de hoogste*; J.: *de hoogste*.

139 de laagste - D.: *de leegste*; J.: *de leegste*. (Dat *hoog* en *leeg* tòt nòu toe nag altiten in 't Bildts foorkomme, is niet soa'n òpmerklike saak, fansels, maar dat in de kombinasj *bij hoog en bij leeg* sòks ók 't gefal is, wiist tòch òp 'n resistînsy die't ferskillende Bildtse woorden hewwe; men sòu sê dat 't Frise 'bij heech en bij leech' syn infloed al lang gelde laten had).

140 de eerste - D.: *de eerste* (de *r* niet hoorbaar); J.: *de ee'ste*.

141 de laatste - D.: *de leste*; J.: *de leste*. (Teugenworig faak rekt: *lêste*).

142 de naaste - D.: *de naeste*; J.: *de naaste*.

143 nauwe schoenen - D.: *nauwe skoënnen*; J.: *nouwe skoenen*. (Sien foar wat *au* en *ou* betrefte fraag 64; de *oe* is in fonetise transkripsy: [u^ə]).

144 in het hart - D.: *in et haët*; J.: *in 't ha't*.

145 op de tong - D.: *op 'e tong*; J.: *op 'e tong*.

146 klaver - D.: *klaever*; J.: *klaver*.

147 zwavel - D.: *swevel*; J.: *swéwel*. ('t Hòllânse "zwavel" is al sont lang foar *swevel* in 't plak kommen).

148 uien - D.: *oijen* (thans: *sipels*, dit is friesch); J.: *sipels* (open *i*). (Wer't D. dat *oijen* weg hewwe mât? Wij binne 't nooit teugenkommen; 't is ok in striid met 't Middelnederlânse "uyen". *Sipels* wòrt deur baidegaar geven, en is ok 't krechte Bildtse woord, dinkt ôns; *oijen* mot 'n hapaks noemd wòrre).

149 huwelijk - D.: *houlik*; J.: *huwelik* (meest: *trouwen* als subst. (D. syn oversetting het faaks Bildts weest, maar dòchs sette wy d'r 'n fiks fraagteken bij. J. is gehelendal krekt met 'e fertaling; de *ou* fan *trouwen* is rekt: [ɔ:u]).

150 doopen - D.: *doopen*; J.: *doope*.

151 zoeken - D.: *soeken*; J.: *soeke*. [u].

152 vloeken - D.: *floeken*; J.: *floeke*. [u].

153 eekhoortje - D.: *eekhoantsje* (of:) *tsië* (zuiver: *eekhoarntsje*); J.: *eekhoren-tsje* (*tsie*); als holl. woord bekend.

154 wieden - D.: *wiëden*; J.: *wiëde*. [i:^ə].

155 zie! hij ziet - D.: *siën! hij siët*; J.: *kiik, hij siët, hij kikt* (i open). (De Hòllânse ww. "zien" en "kijken" motte in 't Bildts over 't algemeen deur resp. *sien(e)* en *kike* fertaald wòrre, dòch wat 'e òpstellers fan 'e fragelist òp 't oog hadden, most de metwerkers 't Bildtse *sien(e)* suver wel in 'e pin gé, en 't is dan ok niet soa freemd dat D. 't òp dat ww. hòuwen het. J. geeft in syn oversetting lykswel terecht an dat soawel *sien(e)* as *kike* hier òp hur plak binne.- De *ie* en *ii* en *i* wòrre fonetys resp. skreven as: [i:^ə] en [i]).

156 wij zagen hem - D.: *wij zâggen him*; J.: *wij saggen 'em*. (De *â* is rekt): [ɑ:]).

157 zij lagen op den grond - D.: *sij laeijen op 'e grond*; J.: *sij laaien op 'e grond*. ('t Is niet út te maken hoe't men destiids *grond* útsprak, met name de *o*; teugenworig, en faaks doe ok al, is-y rekt en sterk nasaleerd).

158 een droge zomer - D.: *in drooge seumer*; J.: *en droge seumer*.

159 een zure appel - D.: *in suere appel*; J.: *en sure appel*.

160 zonen en dochters - D.: *seunen en dochters*; J.: *seunen en dochters*.

161 zijn kleinzoon - D.: *syn klainseun (kyndskynd)*; J.: *sin* (i open) *klainseun* (meest: *pakesegger* (of:) *bessegger*); (*pake* of *bes* = grootvader; *bep* = grootmoeder). (J. laat him met deuze oversetting en toelichtings fan syn beste kant sien; gehelendal had 't in òrder weest, at-y "kleinzoon" fertaald had deur *pake-en-bepsêgger* òf *bes-en-bepsêgger*. *Bes* wòrt nag wel deur òuwere Bilkerts brúkt, dòch nag 'n jaarminnig en dan sil 't Frise *pake* òp 't Bildt *bes* alheel fan 't steed wrot hewwe.- Wat dut leste òuwe Bildtse woord angaat, ferwize wij na "Ut 'e ouwe doas ", Drie Bildtse teksten fan Waling Dykstra, St.-Anna-Parochie 1948, dat, o.m. fan 'n inlaiding foorsien, deur ôns bewerkt is; òp bladsy 66/67 wòrt *bes* behandeld).

162 wilde dieren - D.: *wilde diëren*; J.: *wilde diëren*. (J. en D. hewwe baidegaar *dieren* infuld; *beesten* had dinkt ôns wel soa krekt weest; - 't trema (¨) het gyn inkele sin, likemin as 't dat had in ferskaidne foorgaande gefallen).

163 vuur boeten - D.: *'t fuur opstoke*; J.: *fuur bestoppe*. (D. syn òpstoke is de goeie oversetting; hij had ok infulle kinnen: òprakele).

164 buiten - D.: *buten*; J.: *búten*. [y].

165 buigen - D.: *bugen*; J.: *buuge*. [y:].

166 een ruige baard - D.: *in ruge beerd* (de *r* niet hoorbaar in *beerd*); J.: *en ruuge bee'd*. (D. en J. hewwe baidegaar *beerd* as m. subst. nommen; wij sòuwen infuld hê: - 'n *ruug beerd*, omreden *beerd* 'n neutrum is.- De klinkers fan *ruge* en *ruug* binne lang: [y:]).

167 spuwen - D.: *spojen*, *ik spoi*, *hij spoit*, *sij spoije*; J. *spoie*, *fliebe*. (D. noemt dus 't Bildtse ww. *flibe* niet, en dat is krekt na't wy mene, want *spòie* en *flibe* binne gyn sinonimen in 't Bildts; at men J. syn oversetting siet, mot men tròuwens hest wel tòt die konkluzy komme. D'r mot òpmurken wòrre dat 't ww. "spuwen", qua betekenis, an dúdlikhyd te wînsen overlaat, der't 't ok "braken" betekent; d'r is in 't Bildts maar één ww. foor "spuwen" en "braken": *spòie*. *Flibe* ferstaat men òp 't Bildt "kwijlen" onder.- De *òi* en *i* in bovennoemde werkwoorden òf fòrms d'r fan, binne rekt: [ɔ.i], resp. [i:]).

168 speeksel - D.: *spoi*; J.: *spoi*, *fliib*. (De substantiven dekke nander wel méér as de ww., dòch ok hier kin soamaar niet praten wòrre fan sinonimen. - *Fliib* is in fonetise transkripsy: [fli:p]).

169 uitgespogen - D.: *uutspoid*; J.: *uutspoid*. (De sterke konjugasy kon wel fan betreklik jonge datum weze; in elk gefal wòrt-y niet deur de infullers fermeld; teugenworig wòrt naast *spòid* ok *spogen* said, en d'r het sels 'n tiid weest dat *spoog* en *spogen* feerweg 't meest hoord wòrde; de leste jaren komt de swakke fòrm weer na foren).

170 storen - D.: *steuren*; J.: *steure*. (Nòu fooral: *store*).

171 verloren - D.: *ferloaren*; J.: *feloren*, *we^gbrocht*. (D. het 'm d'r wat al te maklik ôfmaakt: 'n wedstrijd bijgelyks kin *feloren* wòrre, 'n beurs met sinten kin men *wegbringe*, kwytrake).

172 boren - D.: *boaren*; J.: *bore*.

173 het koorn - D.: *et not* (of:) *et graen*; J.: *et not* (onvolk. *o*). (Aigenarig dat D. hier ok *graen* infuld het: de òuwe Bildtse, en soms feròuderde woorden, mot men ommers bij him soeke, in teugenstelling tòt J., en die geeft allenig *not*! *Graan* waar him fast-en-seker wel bekind, dòch 't skynt dat-y an dut Hòllânse inslúpsel syn sanksy nag niet gé wòu. Om 1930 hine wòrde *nòt* nag wel 's hoord, maar 't het úteandliken dòchs belies geve motten, en *graan* het nòu 't hele Bildtse "tale-feld" in).

174 terugkeeren - D.: *wearomkeare*; J.: *weerom gaan* (*gane*), *weerom keere*.

175 met den bezem keeren - D.: *met de bezem feege*; J.: *met 'e bezem fege* (ook: *himele* (open *i*)).

176 een vlies - D.: *in fluës*; J.: *en fluus* (spr.: fluu^ës). (De pl. is: *fluezen*).

177 biest - D.: *biëst*; J.: *biëst*. [i^o].

178 wei (hui) - D.: *waei*; J.: *waai*.

179 haard, schoorsteen - D.: *heerd*, *skorsteen* (in beide woorden de *r* onhoorbaar); J.: *hee'd*, *sko'stien*. (D. is mis met syn *skorsteen*; J.'s *skorstien* is goed, al mot wel even said wòrre dat de *ie* fan 't leste woord fonetys skreven wòrt as: [i], en *skòrstyn* dus de krechte skryfwize is).

180 hoen, hoenderen - D.: *hin*, *de hinnen*; J.: *hin*, *de hinnen*.

181 vleugel - D.: *fleugel*; J.: *wiek*. (*Fleugel* kin goed rekend wòrre; in betrekking tòt 'n feugel - Fr.: "fûgel" - wòrt like faak *flerk* said. J. syn *wiek* [i] wil ôns niet an, maar dòchs kin men 't in inkele gefallen wel in 't Bildts bruke; bgl.: de séfeugel ferroert syn *wiken* maar jussys, en tòch komt-y foorút; hij sweeft òf drijft dan òp 'e luchtlaag die't in bepaalde gefallen omhoogstiigt).

182 ketel - D.: *ketel*; J.: *ketel*.

183 wiel - D.: *wiël*; J.: *wiël*. (Sien foor de útspr. fraag 177: *biest*).

184 dorpsplein - D.: *dorpsplein*; J.: *dorpsplein*.

* *

*

Slútstik

D'r motte nag ferskillende saken an 'e òrder komme, soawel wat 'e oversettings angaat, as wat betref de fertalers, dòch wy motte ôns sterk behaine.

Over de s p e l l i n g die't de baide mânly bruke, hoegt wainig said te wòrren: D. hout in groate halen de Frise an. J. brúkt de Hòllânse spelling, en is der goed konsekwint in, likegoed at-y dat is bij syn oversetten fan 't Hòllâns in 't Bildts en de òpmerkings die't-y derbij maakt, ok al het-y wel 's 'n brike set. J., die't in 1828 te Fròubuurte geboren waar, *had 'n soad òp D. foor*: hij bròcht 't namentlik nagal feer foor die tiid, en foor 'n jonge út Fròubuurte. 'Omke meester', soa't-y in 'e femily noemd wòrde, learde foor skoalmeester, en doe't-y klaar waar, duurde 't niet soa lang òf hij stak met kòp en skòuders boven syn fakgenoaten út. Hij het o.a. hoofd fan 'e skoal te St.-Jabik weest (fan 1853-1869), en die met an 'e tòp bròcht fan 'e legere-onderwiisinstellings in Fryslân. Op 't Bildt hòude J. ferskaidne lezings, en 't waar niet

allenig 't onderwijs dat-y dan behandelde. Tientallen fan jaren hewwe twé skoalmeesters de fraagbaak weest en hur stimpel set òp 'e jeugd fan St.-Jabik, baidegaar waren 't De Jongen: Wopke de Jong en na deuze Heert de Jong. Tròuwens niet allenig de jeugd, dòch alle inweuners hewwe feul te danken had an de leste in 't besonder, en 't waar dan ok 'n groat ferlies dat hij in 1869 skoalòpsiener wòrde in 't arrondissemint Herefeen. J. liet ok heel wat publikasys, fral òp onderwijsgebied, ferskine; met 't Bildts bemoeide hij him spitiggenog niet, en at 't waar is dat J. de man is fan "Us pake syn klok", soa't goenent fan syn nakommelingen bewere, dan nimme wy 't him wel 'n bitsy kwalik dat-y 't Bildts soa lê laten het, maar dat doen wy nòu ok al.... J. is òp 16 maart 1903 sturven.

D., die't wèl in 't Bildts skreven het, brúkt dus in syn oversettings deur de bank òuwer Bildts as J., wat 'm in 't eerste plak d'r an laai dat-y, doe't syn hait-en-mim na Spannum ferfoeren (1824), nag tòt syn 19de jaar bij pake-en-bep te Fròubuurt bleef. Syn pake-en-die waren Bilkerts fan 't suverste water, krekt as syn hait-en-mim tròuwens, en 't waar bij pake-en-bep dat D. 't 'òuwe' Bildts skapen het.

In 't twede plak waar D. òuwer as J.: hij wòrde in 1821 te Fròubuurt geboren, en bij deuze baide faktoren kwam dan nag de omstandighyd dat de leste te St.-Jabik skoalmeesterde en soadoende alle gelegenhjd had 't Bildts fan jongere generasys te belústeren.

D. syn oversettings binne faak like ruug as de spelling die't-y brúkt, soa't wy òpmurken hewwe, en 't is niet overdreven om te sêggen: at J. syn metwerking niet an 'e fragelisten ferliend had, dan hadden de Kommissyleden wel 'n hele brike foorstelling fan 't Bildts onder ogen kregen. De Bildtse fertalings fan D. binne aldergeluks lang niet allegaar onder 'e maat; ja, 't is sels sóá dat-y J. in 'n paar gefallen de baas is. Ok der hè wy in ôns kommintaar al òp wezen, en weet-hoe-faak hè wy bij 't resulteren fan wat d'r bij eandsy-beslút út 'e bus kommen is, dòcht: at 'e enòrme werkkracht fan D. 's kòppeld wòrren waar an de krektens en kinnis fan J., en se hur d'r 's foorset hadden om 'n Bildtse fokabulêre te skriven, wat had d'r dan 'n mooi stik Bildts fastlaid weest, dat met alle lekken en brekken dòchs òp syn minst as fonnemint dienst doen kinnen had, der't òp en met feerder te werken weest waar at, ja at!

Baide metwerkers kwammen dus út 't seldè dòrp; dat sòks fan infloed weze most òp 'e oversettings lait foor de hând, dòch 't skoalmeesterskap fan J. te St.-Jabik het grif foor wat kompinsasy sòrgd, en wy hoege d'r dan ok niet over in noed te sitten dat 't allegaar oasters Bildts is wat ôns foorskuddeld is. Wél is 't sóá dat men niet sê kin: de antwoorden geve 't algemene Bildts weer; Fròubuurt het sonder mis syn stimpel òp 'e fertalings set. Gelukkig het J. 34

jaar òp 't Bildt weund (D. maar 19), soadat hij arig meer kâns kregen het om syn oor te lústeren te lêggen - fooral òp 't westerse Bildt.

D'r mot nag wat said wòrre over 't feit dat D. en J. baidegaar te Fròubuurt geboren binne en d'r nagal wat jaren weund hewwe. En tòch het J. d'r fóór 1877 nooit weet fan had dat Waling-om syn wiig in 't selde dòrp staan had as sinent! Ja, de baide mannen skeelden wel soafeul in leeftyd dat, doe't de ene òp skoal kwam, de ândere d'r al weer ôf waar, dat is soa, maar dòchs blyft 't wonder. En at se nòu nadat se baidegaar na 't Oudland ferfoeren waren, gyn inkeld kontakt meer metnander had hadden, dòchs dat waar wel deeglik 't gefal. Hoe't 't dan ok weze mât, J. het 'm in 'n skriven deur middel fan 't "Friesch Volksblad", nr. 66, blad 2, 30 sept. 1877, tòt D. richt over deuze saak. Wy hale d'r 't fòlgende út an:

Dat jòu (D.) 'n Spannummer fan geboorte waren en dat jimme hait-en-die, doe't je na' heel jong waren, jòu te Fròubuurt bij jimme pake, òuwe Waling-bakker, bròcht hadden, en dat je der dus òpbròcht waren, in die mening had ik altiten ferkeerd. 't Is fansels, fan jòu eerste levensjaren weet ik niks, want jòu binne 'n jaarminnig òuwer as ik. Ik kin my fan jòu niks eerder herinnere, as doe't je al 'n foeg jonge waren: doe maakten je na' 'n sanky dat de kyndes de buurt lâns songen... Maar soa't ik saai, ik meende altiten dat je 'n Spannummer waren. Dat waar nag niet soa slim, at 'k die mening maar foor mysels hòuwen hadde. Dòch nòu't ik dat soa ferteld hew in dat boeky over "Friesland en de Friezen", dat kòrtsleden bij Suringar útkommen is (Luwt 1877 - B.), nòu.... weet ... ik d'r gyn beter middel òp as in 't Fòlksblâd 't Frise publyk te fertellen dat ik de plank mis waar.... Om de waarhaid te sêggen, ik waar d'r altiten wat groats òp dat jòu in myn geboortedòrp groatbròcht waren. 't Doet my derom plezier dat wy niet.... bij Spannum om hoeve, om fan jòu 'n echte Bilkert te maken.... ik bin d'r òp gesteld dat men later sêgge kin: Waling Dykstra, de man die't met syn mônd en syn pin soa'n bulte deen het om 't Frise fòlk te feredelen, dat waar 'n echte Bilkert, die waar geboren te Fròubuurt.

Twé òpmerkings motte wy nag in ferband met deuze brief geve:

a De spelling die't J. brúkte is wizigd in die fan nòu, omreden d'r niet út te kommen waar hòkker skryfwize de auteur in 'n soad gefallen òp 't oog had: 't waar o soa'n krekt man, dòch fan de setter kin dat niet said wòrre.

b De skoalmeester had syn brief nooit hoeven te skriven at-y D. syn' 't Bildt besongen in syn aigen taal', òpnommen in 'e "Nieuwe Friese Volksalmanak" fan 1861, lezen had, der't Waling o.m. in sait: 't Bildt is myn geboortegrond.

Al met al blyft 't 'n wonderlike saak dat J. eerst in 1877 te weten kwam dat D. 'n geboren Fròubuurtster waar!

Naskrift

a 't Onderzoek in ferband met de dialekten fan Nederland, in 1879 dus, het 'n ferfòlg kregen in 1895; d'r binne twé kaarten út fòrtkommen. 't Materiaal is bewerkt deur J. te Winkel die't 't plan had om 'n komplette atlas te publisieren, dòch soafeer is 't niet kommen. In de jaren 1899-1901 ferskeen fan him lykswel "De Noordnederlandsche tongvallen; atlas van taalkaarten met tekst" bij E.J. Brill te Leiden. Ok in 't "Tijdschrift voor Nederlandsche Taal- en Letterkunde" en in 't "Tijdschrift van het Aardrijkskundig Genootschap" het Te Winkel over baide kaarten skreven; deuze artikels binne later bundeld tòt syn boek.

b Foor de goeie òrder wize wy d'r òp dat 't deur ôns brúkte fonetys skrift ontliend is an de artikels "Overzicht van de klinkers, tweeklanken en medeklinkers in het Bildts" ("Us Wurk", nr. 2, 1958) en 't deròp anslutende "Verbetering en aanvulling" (id., nr. 3, 1958); 't deen lykswel bliken dat wy hier niet altiten met folstaan kunnen en d'r dòchs ok nag 'n inkelde kòrreksy anbròcht wòrre most; één fan 'e belangrykste anfullings is de [iu], soa't die foorkomt in 't Bildtse *ieuw*, naast *eeuw* (Hòllâns:"eeuw") en in *kieuw* (Hòll.: id.). Ok hê wy in dut artikel de tilde brúkt, at 't ging om nasalering.- Foor de diminutiven die't in 't artikel brúkt binne, ferwize wy na "Us Wurk", nr. 3, 1958.

c Krekt as in 't Frys komme d'r ok in 't Bildts twé klinkers foor die't gelyk skreven, dòch ferskillend útsproken wòrre, namentlik de *o*, resp. fonetys foorsteld as [o] en [ɔ], bijgelyks in 'e Bildtse woorden *offen* (Fr.: "moarn"; Hòll.: "ochtend") en *plòk* (Fr.: "rip"; Hòll.: "ruif"). 't Is 'n ding fan belang, dinkt ôns, dat deuze baide klinkers onderkind wòrre, en wy hewwe dat deend deur òp 'e *o* [ɔ] 'n` te setten ('t noemde *plòk* is d'r 'n foorbeeld fan; dat deuze andòing gyn lúkse is, komt fooral út in woorden die't in 't Bildts en in 't Frys gelikens skreven wòrre, dòch der't de *o* ferskillend in útsproken wòrt: *òp*, *lòs*, *skòft* (Hòll.: "schoft", "deel van de dag"; "schafthijd"; *skòft* het in 't Frys deselde betekenis as in 't Bildts) - bij deuze foorbeelden late wy 't). - Ok de twéklank *oi* die't gelikens skreven, dòch ferskillend útsproken wòrt, in 't Bildts, is soa met te werk gaand: *goi*, interj. (Fr.: "goeije"; Hòll.: "goedendag"), naast bgl. *bòi*, "bui", *dòit*, "duit"; alnadat 't hood-elemint 'n [o], resp. 'n [ɔ] is, skrive wy dus: *oi* of *òi*. - De twéklank *ou* het as dúdlikste elemint òk 'n [ɔ] en wòrt skreven as *òu* in bgl.: *dòu*, pron. (Fr.: "dou"; Hòll.: "jij", "je").

HEST HONDERT JAAR LEDEN RIEKEN 'N PAAR BILKERTS OVER HUR TAAL GAAR II*

- 1 de *ai* wòrt teugenworig in t Bildts meest útsproken (bij 't jongereand, temînsen) as ongefeer de *òì* [ɔi] in bijgelyks *wòit*** (Frys o.â.: "wouter"; Hòl. "paplam" o.m.). Soa hoort men ok sêggen: *hòit* in 't plak fan *hait* (Fr.: "heit"; Hòl. "vader"). Deselde ontwikkeling hê wy bij de *aai*: *swaaie* (Fr. "swaeije" ; Hòl. "draaien", "wenden", "keren"), en d'r kin dan ok skreven wòrre *swòðie* [ɔ:i^o].
- 3 't meêrfòud fan 't Bildtse *kynd* is: *kines* [i]; (de *y* fan *kynd* wòrt fonetys ok weergeven as: [i]).
- 14 in 't Hòllâns noemt men faak datgene 'n "schuur", dat in 't Bildts 'n *hòk* [ɔ] hyt; fan 'n *skuur* wòrt òp 't Bildt eerst praat at 't betreffende òbjekt 'n onderdeel fòrmt fan 'n boereplaats, en 't sòu dan ok best mooglik weze kinnen hê, dat D. en/of J, "schuur" deur *hòk* fertaald had(den), òf dat d'r twé oversettings út 'e bus kommen waren: *skuur* èn *hòk*.
- 17 bij nadere infòmasy het 't ôns bliken daan dat *waaie*_y in 'e betekenis fan 't Frise "greide" tòch meer in 't Bildts brúkt wòrt, at wy meenden.
- 25 't meêrfòud fan 't Bildtse *aai* (Hòl.: "ei") het soa't wy skreven, 'n ferandering ondergaan: de òuwe pl. *aaies* is in 'n kòrt hutsy tiid *aaien* wòrren, maar *aaies* wòrt dòchs nag frij feul said.

*) De nummering slaat òp 'e fragen.

**) Waling Dykstra syn bewering dat 't Frise "wòuter" deur klankwisseling in *wòit* feranderd is (fgl. de 1. bl. fan "Gesprek fan twé erbaaiers over 't jeneversupen", Franeker 1855, dat nag 's útgeven is in "Ut 'e ouwe doas", St. Anna-Parochie 1948, bl. 57ff), is besijen de waarhyd. - W. de Vries het in dl. 46 fan: TNTL (1927) 'n artikel publisceerd met as titel: "Zijn Bilts en Vriezenveens ontstaan doordat Friezen van taal veranderden?" Hij behandelt hier o.m. de *ui-/òi*-klanken in: de gelikenis tussen Oud-Beierland c.a. en 't Bildt deen bliken treffend te wezen. Ons *wòit* trof-y ok in die kontraaien an! - In de bundel foor K. Heeroma: "Zijn akker is de taal" (Den Haag 1970) treffe wy in 'e bijdrage fan P.J. Meertens: "Middel nederlandse relicten in de Zeeuwse dialecten; Middelzeeuws en Nieuwzeeuws", òp bl. 185 de fòlgende passazy an: "*wuite*: lam, alleen nog in de samenstelling: *potwuite*; lam dat met de fles wordt grootgebracht. Oudste vindplaats 1ste helft 16de eeuw (Esbattement van den Appelboom: *wuijtken*).'" - Sien ok: "Woordenboek der Zeeuwse dialecten" p. 1154: "*wuite*" en p. 746: "*potwuite*". - Dat 't teugenworige Bildtse *wòit* weromgaat op bovennoemde woorden met 'e twé-klank *ui*, is d'r dus wel deur.

- 28 d'r wòrt froegen na: "... een luien knecht", dat deur D. en J. overset is met *faint*, wat wel in òrder weze sil, maar de fragen binne steld út 'e Hòl. hoek weg, en wij sòuwen ôns dan ok best foorstelle kinne dat "knecht" fertaald wòrren waar deur 't Bildtse woord 'erbaaier; òp 'e Bildtse boere-bedriven werkten in 'e tiid dat de listen sirkuleerden (soa'n hondert jaar leden, dus) over 't algemeen - buten de boer en syn fròu - de fòlgende persoanen: 1 òf 2 inweunende *maiden*, 2 *fainten* (Hòl. "meiden", "dienstboden", resp.: "knechten") en 1 of 2 jonges (Hòl.. "jongens"), met nag 8, 10 òf meer *erbaaiers* (Hòl.: "arbeiders", "dagloners"); deuze 'lêsten weunden niet bij de boer in, dòch huurden foor 'n fiks part 'n *erbaaiers'huus*, -'weuning òf (*erbaaiers*)'kamer fan him.
- Om òp 'e fertaling werom te kommen: D. en/òf J. ha(den) "knecht" ok oversette kinnen met *erbaaier* (òf: *boere*'-, of 'lânderbaaier); twé fertalings, ja fier sels hadden mooglik weest: *faint*, 'erbaaier, *boere'erbaaier*, 'lânderbaaier, wylst ok *boere'faint* der nag heel wel bij kinnen had; deuze vijf benamings binne, ok nòu nag, allegaar in swang, krekt-as *maid* en *boere'maid*, alhoewel't se duntsys saaid binne langer: de agrarise sektor òp 't Bildt het syn werkfòlk suver alheel ferloren, en driift òp 'e boer, syn seun(en), syn dòchter(s), de fròu en de loanbedriven. Ja 't Bildtse lând is aarm wòrren in dut òpsicht....
- 37 de *oe* in *goeds* wòrt fonetys weergeven as: [u^ə], krekas de *oe* in 't Bildtse *foet* (Hòl.: "voet") bijgelyks.
- 44 *doe* is frijwel ferkrongen deur 't Hòl.: "toen", temînsen bij 't jongereand.
- 60 *deeg*, adv.; dut *deeg* is inderdaad ongebrúklik in 't teugenworige Bildts, ja, 't is folkomen útsturven in de funksy die't 't had in 'e betreffende fraag, dòch wel is 't nag heel gewoan in 'n sin as: hij kin *deeg* soa goed melke as syn seun (wy sòuwen *deeg* in 't Hòl. fertale kinne met "minstens", "wel"); ok komt in 't Bildts *alder'degenst* foor: hij het alderdegenst ok nag gelyk kregen (Hòl.: "waarempel", "waarachtig").
- 72 't gangbere woord foor soa'n faartúg is in 't Bildts tròuwens (nòu temînsen): *fissersboat* (de).
- 92 fandaag-de-dâg praat men òp 't Bildt fan de *bruid*, wat fast-en-seker 'n Hòl. inslúpsel is.
- 174 d'r wòrt in 't Bildts skreven: *weromkere* (aksint òp tweede lettergreep); froeger saai men blykber: *weeromkere*, dòch de teugenworige skriifwize is de krekte weergaaf fan 'e útspraak fan nòu.
- 176 in 't inkelfòud skrive wy: *flues* (de) ; *ue* wort fonetys weergeven as: [y:^ə]
- 181 't Hòl. "wiek" is in 't Bildts: *wyk* (de); y = [i].
- 182 de *ie* (soawel de kòrte as de lange) krijt òp 'e *e* nooit 'n trema (¨), dus wy skrive: *biest* (de), met 'n kòrte *ie*, en hij *liep*, met 'n lange, gelyk; de fone-tise transkripsy is resp.: [i^ə] en [i:^ə].

De leste fjif regels fan bladsy 87 late an dúdlikens te wînsen over; se kinne betער as fòlgt skreven wòrre:

De *oi* en de kòrte *òì* komme resp. foor in: *goi*, interjeksy, (Frys: "goei(je)"; Hòl.: "dag", "goedendag"), en in *dòit*, s., Frys: "duit"; Hòl.: id.) - fan deuze kòrte twéklanken binne de fonetise transkripsy resp.: [oi] en [ɔi]; lang is de *òì* in *bòi*, s., (Frys: "bui"; Hòl.: id.), weergeven as: [ɔ:i]. - De twéklank *òu* het as dúdlikste elemint òk 'n [ɔ] en wòrt skreven in fonetys skrift as [ɔu], at-y kòrt is temînsen, soa as bijgelyks in *dòu*, pron., (Frys: id.; Hòl.: "jij", "je"); is-y lang, krekt as in *dòuwe*, v., (Frys: "triuwe"; Hòl.: "duwen"), dan is de transkripsy dus: [ɔ:u].

Naskrift:

Alhoewel't 't 'n bitsy spitig is dat in 'e Bildtse oversettings fan 'e fragen maar 'n héél klain nussy tipys Bildts-aigen taalmateriaal foorkomt - dat laai him uteraard an 'e fragen die't de kommissy steld had -, mágge wy d'r dòchs blij om weze dat d'r tòch nag 'n stikky fan 'e taal die't d'r doe op 't Bildt praat wòrde, tòt ôns kommen is, ok de omstandighyd dat wy 'n hondert jaar later de kâns kregen etlike fertalings fan kommintaar te foorsien, is 'n ding fan belang; derdeur ommers waren wy in 'e gelegenhyd 'n klain stikky Bildts fan nòu fast te lêggen.

Luwt, maai 1975

H.S. Buwalda